

Mircea MORARIU

Extensii stilistice exagerate

A fost o vreme, în timpul directoratului actorului Demeter András, când Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely” din Timișoara dobândise un loc dintre cele mai onorante în ierarhia teatrală românească. Prezența constantă a unui regizor de mână întâi, l-am numit pe Victor Ioan Frunză, înțelegerea faptului că repertoriul trebuie să răspundă înainte de orice unor exigențe estetice și mai apoi celor de altă natură, întinerirea constantă a trupei au fost puncte forte în programul fostului director, obiective care, urmărite cu rigurozitate, au generat o construcție a cărei arhitectură a cunoscut însă, din păcate, o rapidă deteriorare după plecarea lui Demeter András în demnități publice mult mai importante. Deteriorare pe care își propune să o stopeze și să o elimine noul director, actorul Balázs Attila, de numele căruia sunt strâns legate succesele din anii trecuți. Deocamdată, până la a putea să-și elaboreze și să-și pună în practică propriul program, el a decis să preia „din mers” inițiativa organizării unui Festival Euroregional de Teatru, desfășurat în perioada 7–11 mai a.c., manifestare de cultură teatrală ce a coincis cu aniversarea a 55 de ani de la înființarea instituției la cărma căreia se află, în cadrul căreia Teatrul sărbătorit a prezentat premiera spectacolului cu piesa **Satul fără bărbați** de Ödön

MÁLTRAY László, BALÁZS Attila și DUKÁSZ Péter

von Horváth. Premieră care, la rândul-i, e parte a programului fostei directoare. Textul cu pricina a intrat în repertoriu *faute de mieux*, mai degrabă cu intenția de a aniversa 550 de ani de la urcarea pe scaunul domnesc a regelui Matei Corvin, căci el e personajul principal al piesei, decât datorită valorii sale dramaturgice. *Satul fără bărbați* e, din câte am izbutit să aflu, cel mai bun text ce îl are ca personaj pe Matei Corvin, fără a fi, după părerea mea, un text cu adevărat bun care să se valideze și altfel decât pe criterii circumstanțiale.

Deși dramaturgul se înscrie în curentul expresionist, *Satul fără bărbați*, piesa datând din ultima perioadă a vieții scriitorului, e foarte puțin îndatorată respectivului curent, extrem de pregnant în spațiul germanico-austriac, spațiu și curent căruia i s-a asociat Ödön von Horváth. E deopotrivă un text omagial, o ipoteză dramatică, dar care are alură de basm căci, la urma urmei, respectă întru totul matricea fundamentală a genului, care e aceea a binelui ce învinge negreșit răul. Aici binele e reprezentat de un rege tânăr, la început de domnie, dornic să pună capăt nelegiuirilor de tot felul comise de agenții răului, reprezentați de nobilii preocupați doar de propria căpățuire. Numai că nu doar corupției va trebui să îi găsească leac tânărul rege. Întâmplarea și viața îi cer să repună în drepturile lor naturale legile firii omenеști, cele ce impun, între altele, ca în orice loc de pe pământ să trăiască laolaltă femei și bărbați, lucru care nu se întâmplă în satul Săliște din apropierea Sibiului, de unde au fost luați cu forța bărbații. Spre nemulțumirea justificată a femeilor. Și mai trebuie tânărul rege să facă astfel încât să îl readucă la propriu-i cămin pe un tânăr conte nițeluș cam fustangiu, pricină din care nu mai e în stare să vadă cât de prețioasă e comoara reprezentată de propria-i soție, pentru care însuși lui Matei Corvin îi bate inima ceva mai tare în clipa în care are ocazia de a o cunoaște.

În spectacolul regizat de Török Viola, intriga e depănată cu claritate, ceea ce e un lucru bun, nu însă și într-o cheie stilistică unitară, ceea ce e mult mai puțin bine. Montarea suferă de ceea ce aș numi o extensie stilistică exagerată, metaforizărilor și simbolizărilor interpunându-li-se relatarea în cheie realistă. Și nu numai atât, căci spectacolul e un compendiu de modalități de expresie. Dorind cu orice preț să îl readucă pe dramaturg la cheia expresionistă care l-a consacrat, regizoarea concepe într-un atare mod aparițiile lipsite de vorbe ale femeilor stafidite din Săliște. Numai că mai departe li se acordă drept de manifestare și realismului, și parodiei, și multor altor formule, spectacolul părănd mai curând o alipire de arpegii decât ceea ce ar fi trebuit să fie, adică o lucrare coerentă și decisă din punct de vedere stilistic.

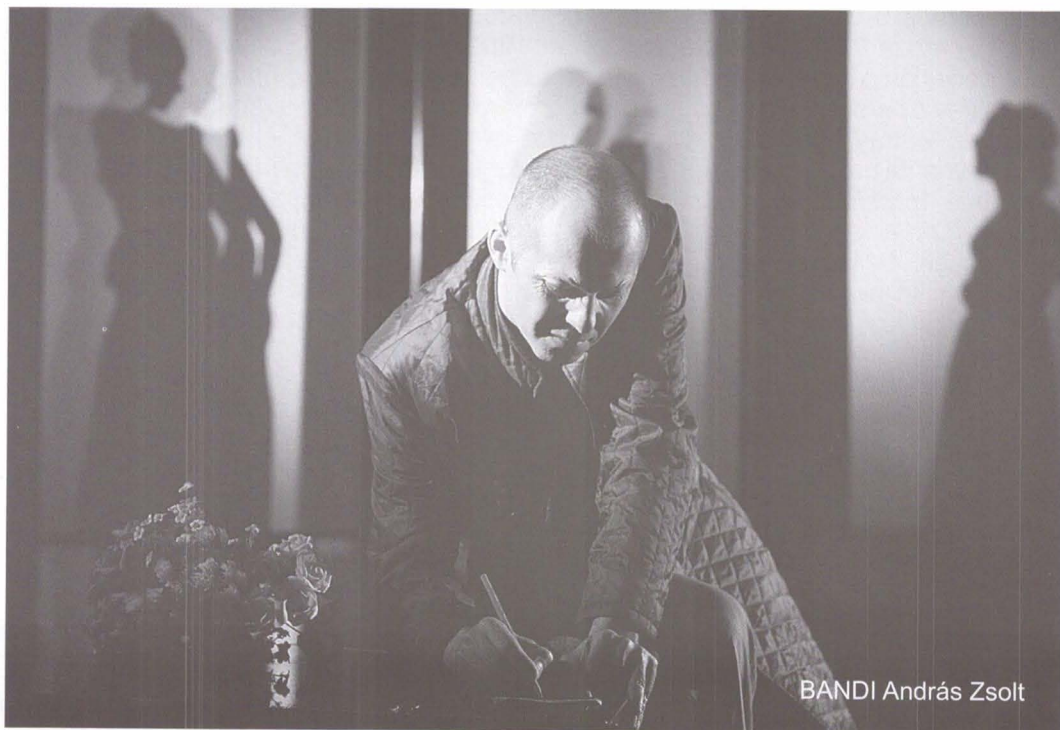
Interpretului rolului titular, nimeni altul decât Balázs Attila, i se cere să aducă pe scenă ipostaze diverse și chipuri felurite ale tânărului rege – de la noul conducător dornic să se impună și să impună legea, cinstea, omenia, la bărbatul tânăr, ușor capricios și puțin copilăros, ale cărui sentimente sunt puse la încercare tocmai spre a fi biruite de rațiunea ce trebuie să fie dominantă pentru un om de stat. Mai toate rolurile masculine, ceva mai pregnant conturate de dramaturg, sunt profesionist susținute de actori din generații diferite, precum Kiss Attila (foarte bun în rolul *Contelui*), Mátray László, Mátyas Zsolt Imre (expresiv în rolul omului de nădejde al tânărului rege), Asztalos Geza, Bandi András Zsolt, Kocsárdi Levente (interpret merituos al unui tânăr pe cale de maturizare) , László Pecka Péter, Dukász Péter, Higied Imre. Însă și în acest caz e vorba mai curând despre evoluții pe cont propriu decât de armonizări regizorale. Complementaritatea adevărată se obține în cazul trioului feminin reprezentat de actrițele Szilágyi Ágota (cu o bună evoluție în rolul *Blondei*), Lőrincz Rita și Tankó Erika.

Pentru muzică și coregrafie, regizoarea a apelat la un nume binecunoscut, Könczei Árpád, cu realizări notabile în ambele domenii. Tare aş vrea ca memoria să îmi joace o festă, dar am avut sentimentul persistent că momentul coregrafic al confruntării dintre Rege și Conte e mai curând un „citat” dintr-un alt spectacol la care a colaborat coregraful și muzicianul amintit, și anume *Nunta însângărată*, montat cu ani în urmă de Bocsárdi László la Teatrul „Tamási Áron” din Sfântu Gheorghe. Oricum, loc de un plus de originalitate și de ceva mai multă coerență cred ar fi fost în toate compartimentele spectacolului.

Ion JURCA ROVINA

Festival aniversar și premieră

Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely” din Timișoara a împlinit 55 de ani. Evenimentul a fost marcat în prima parte a lunii mai (7–11) printr-un **Festival Euroregional de Teatru**. Au fost cinci zile de teatru în limba maghiară (cu traduceri în limba română la cască), pigmentate cu imaginile unei grăitoare expoziții documentare („55 de ani de teatru”), un concurs cu tinerii spectatori („Ce știm despre teatru?”), o conferință („Teatrul în regiune”). Ultima zi a tras concluziile la două întâlniri între oameni de teatru, cu reprezentanți ai oaspeților, prezent fiind și primul director al instituției, regizorul Taub János, întâlniri denumite, prima, mai nostalgic, „Repetiția de odinioară”, a doua, mai programatic, „Repetiție generală”.

BANDI András Zsolt